Katarzyna Radwańska[1], **Dominik Dąbrowski**[2], **Jarosław Żbikowski**[3], **Joanna Czaban**
Akademia Bialska im. Jana Pawła II

PREFERENCJE AKTYWNOŚCI W CZASIE WOLNYM MIESZKAŃCÓW MIĘDZYRZECA PODLASKIEGO W DOBIE ZAGROŻENIA COVID-19

Streszczenie
Celem badania była ocena aktywności w czasie wolnym mieszkańców miasta Międzyrzec Podlaski w dobie zagrożenia COVID-19 z uwzględnieniem ich potrzeb oraz zasad bezpieczeństwa.
W badaniu wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego w ramach, której posłużono się techniką badania ankietowego z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety. Łącznie uwzględniono opinie 302 osób w różnym wieku.
Analiza wyników pokazała, że główną atrakcją turystyczną są Międzyrzeckie Jeziorka. Dużym zainteresowaniem cieszył się nowo wybudowany park rekreacyjny. Natomiast całoroczny stok narciarski to miejsce aktywnego spędzania czasu wolnego przez narciarzy. Badania wykazały, iż mieszkańcy Międzyrzeca oraz odwiedzający, wybierali różne formy aktywności realizowane w czasie wolnym. Uzyskano również informacje wskazujące, że ograniczenia wywołane COVID-19 nie spowodowały obniżenia zainteresowania aktywnością fizyczną ani potrzeby izolacji i podejmowania indywidualnych form aktywności z dala od innych osób.

Słowa kluczowe: aktywność, czas wolny, COVID-19, Międzyrzec Podlaski

[1] ORCID: 0000-0003-3496-4281
[2] ORCID: 0000-0002-3284-9338
[3] ORCID: 0000-0001-8609-7701

Abstract
The aim of the study was to assess the leisure activities of the inhabitants of the town of Międzyrzec Podlaski in the era of the COVID-19 threat, taking into account their needs and safety rules.
The study used the method of a diagnostic survey, which involved a survey technique with the use of an original survey questionnaire. In total, the opinions of 302 people of different ages were taken into account.
Analysis of the results showed that the main tourist attraction is the Międzyrzecz Lakes. The newly built recreational park was of great interest. On the other hand, the year-round ski slope is a place for skiers to actively spend their free time. The research showed that the inhabitants of Miedzyrzec, as well as visitors, chose various forms of leisure activities. Information was also obtained indicating that the constraints caused by COVID-19 did not reduce interest in physical activity or the need to isolate and undertake individual forms of activity away from other people.

Keywords: activity, leisure time, COVID-19, Międzyrzec Podlaski

Wstęp

Pandemia COVID-19 spowodowała niespotykane wcześniej załamanie ekonomiczne w skali globalnej. Jedną z branż, która ucierpiała najbardziej była turystyka. Restrykcje i ograniczenia związane z podróżami, możliwością pobytu w regionach turystycznych odbiły się znaczącą przede wszystkim na usługach transportowych, żywieniowych i gastronomicznych. Dodatkowo stan zdrowia społeczeństwa przyczynił się do zmniejszonej aktywności kulturowej i rozrywkowej. W 2020 r. odnotowano spadek liczby podróży międzynarodowych o 74% w stosunku do roku 2019. Odbudowa sektora turystycznego to proces długotrwały i niezwykle kosztowny. Eksperci UNWTO szacują, że aktywność turystyczna sprzed 2020 r. powróci w roku 2023 (Lemanowicz, Krzyżanowska, 2021).

Wraz z rozprzestrzenianiem się pandemii, następowało wprowadzanie kolejnych ograniczeń w przemieszczaniu się obywateli oraz w ich codziennym funkcjonowaniu. Większość państw na świecie wprowadzała podobne restrykcje, np.: ograniczona liczba osób w pomieszczeniach zamkniętych, nakaz noszenia maseczek czy zakaz korzystania z niektórych usług, m.in.: lokali gastronomicznych. W marcu 2020 r. zauważalne było załamanie rynku turystycznego, które skutkowało trudnościami finansowymi wielu przedsiębiorstw. Zauważalne były również znaczące ograniczenia w przemieszczaniu się, dozwolone było wyłącznie przemieszczanie się w celach służbowych.

Skutkiem tego wstrzymywane były loty samolotowe, podróże krajowe i międzynarodowe (Widomski, 2020).

Skutki pandemii są trudne do oszacowania, jednak wpływ na branżę turystyczną jest niezaprzeczalny (Kowalska, Niezgoda, 2020). Pandemia wpłynęła także na zachowania konsumentów, którzy z obawy o swoje zdrowie zmieniali decyzje dotyczące wyjazdów wakacyjnych. Z uwagi na zagrożenia, władze rządowe wprowadziły ograniczenia wyjazdów, jak również działalność różnego rodzaju podmiotów gospodarczych. W rezultacie, potencjalni turyści rezygnowali w ogóle z uprawiania turystyki, albo zmieniali jej formę i miejsce wypoczynku. Należy zaznaczyć, że taka sytuacja wpłynęła nie tylko na branżę turystyczną, ale także na inne sektory gospodarki, a m.in. transport, gastronomię, handel, rekreację i kulturę.

Pandemia COVID-19 uznawana jest za światowy kryzys gospodarczy (Polyzos, Samitas, Spyrido, 2020).

Zawadka i inni (2021), w pracy dotyczącej planów turystycznych mieszkańców miast w dobie pandemii COVID-19 przedstawili trafne konkluzje:

- mieszkańcy miast zostali często uwięzieni w swoich mieszkaniach i domach, bez możliwości wyjścia do parku czy lasu, nie wspominając o wyjeździe poza granice Polski,
- potencjalni turyści w obawie o swoje zdrowie i życie, szczególnie w okresie wiosennym, pozostali w miejscu zamieszkania, rezygnując na długo ze swoich planów wyjazdowych,
- duża część turystów, która w poprzednich latach spędzała swoje wakacje poza granicami Polski, pozostała w kraju,
- respondenci deklarowali wybór na miejsce wypoczynku pobytu w hotelach i ośrodkach wypoczynkowych, ale także dużym zainteresowaniem cieszyły się wynajmowane na wyłączność apartamenty, domy, a także kempingi i noclegi „na dziko",
- wizja podwyższonych cen produktów turystycznych.

Aktywność w czasie wolnym dla współczesnego człowieka stała się stylem i sposobem na życie oraz koniecznością funkcjonowania w przestrzeni życia codziennego. Jest też niezbędnym czynnikiem wpływającym na zdrowie człowieka. Aby w pełni można było z niej korzystać, warto zastanowić się by wybrać odpowiednie i bezpieczne miejsce – warunki do jej uprawiania. Dlatego podczas pandemii często dostrzec można było ludzi udających się w miejsca odosobnione, typu: lasy, parki, dzikie ścieżki w otoczeniu przyrodniczym lub kompleksy odpowiednio przygotowane z dodatkową infrastrukturą i zagospodarowaniem sportowo-rekreacyjnym lub turystycznym.

W omawianej pracy dokonano oceny możliwości wyboru aktywności w czasie wolnym mieszkańców Międzyrzeca Podlaskiego oraz osób odwiedzających to miasto. W ostatnich latach zauważa się dynamiczny rozwój ruchu turystycznego w tym mieście, a także stały rozwój infrastruktury i starania władz miasta, co jak się wydaje sprawia, że to miasto staje się bezkonkurencyjne w wielu aspektach w stosunku do innych miast w tym regionie.

To właśnie potencjał, zagospodarowanie oraz infrastruktura turystyczna i rekreacyjna w zasadniczym stopniu wpływa na atrakcyjność danego terenu lub regionu.

Panasiuk (2010) rozszerza definicję potencjału w ujęciu turystyki. Jego zdaniem potencjał turystyczny zawiera typowe elementy gospodarcze, ale także:

- podstawowe zasoby turystyczne (zagospodarowanie turystyczne, dostępność komunikacyjna, walory turystyczne przyrodnicze oraz kulturowe),
- zasoby podażowe (informacja, inwestycje, organizacja turystyki, lokalizacja, marketing),
- zasoby popytowe (poziom wydatków turystycznych, wielkość oraz struktura ruchu turystycznego).

Literatura przedmiotu wskazuje także, że potencjał turystyczny to „wszystkie elementy środowiska geograficznego oraz zachowania człowieka, które mogą być wykorzystane do uprawiania turystyki bądź do zajmowania się turystyką" (Kaczmarek i in., 2002). Te elementy to inaczej zasoby, które zostały nagromadzone w danym czasie i można je wykorzystać w procesie usług turystycznych. Stanowią podstawę kreowania produktu turystycznego danego obszaru (Meyer, 2010).

Pod pojęciem „zagospodarowanie turystyczne" mieści się również działalność mająca na celu przystosowanie środowiska geograficznego do potrzeb turystyki. W konsekwencji istotą zagospodarowania turystycznego jest podejmowanie działań, których celem jest przystosowanie środowiska geograficznego do zaistniałych potrzeb turystów (Siuki, Kowalczyk, 2012). Zagospodarowanie turystyczne posiada tzw. bazę materialną turystyki i związane z nią usługi. Wyróżnia się cztery podstawowe kategorie urządzeń oraz usług turystycznych:

- baza noclegowa, czyli potrzeba zapewnienia zakwaterowania,
- baza gastronomiczna, która służy zaspokojeniu potrzeb żywieniowych,
- baza transportowa lub komunikacyjna, która umożliwia turystom poruszanie się na danym obszarze lub dotarcie na miejsce do danej atrakcji,

- baza towarzysząca lub uzupełniająca, umożliwia zaspokajanie innych potrzeb w czasie wyjazdu (Kowalczyk, Derek, 2010).

Do czynników decydujących o walorach danego regionu zalicza się położenie geograficzne, cechy geologiczne oraz geomorfologiczne oraz status prawny. Natomiast o atrakcyjności danego terenu świadczy dostępność komunikacyjna, forma udostępnienia, zagospodarowanie turystyczno - rekreacyjne oraz działania promocyjne.

Infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną można nazwać zagospodarowaniem turystycznym. Infrastruktura ta, służy wyłącznie albo w znacznej mierze turystyce. Do infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej zalicza się:

- infrastrukturę noclegową,
- infrastrukturę gastronomiczną,
- infrastrukturę komunikacyjną,
- infrastrukturę towarzyszącą (Kowalczyk, Derek, 2010).

Infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną uzupełnia infrastruktura ogólna (para turystyczna), która powstaje z myślą o mieszkańcach danego terenu. Do infrastruktury tej zalicza się uzbrojenie terenu (sieć gazowa, wodna, elektryczna), urządzenia telekomunikacyjne, pocztowe, sieć handlu detalicznego, usługi fotograficzne, fryzjerskie, itp.

Potencjał, zagospodarowanie oraz infrustruktura turystyczna i rekreacyjna to pojęcia, które w znacznym stopniu przenikają się. Posiadają szereg cech wspolnych, dzięki którym wzajemnie się uzupełniają.

Międzyrzec Podlaski – położenie, ludność, dane statystyczne

Międzyrzec Podlaski leży we wschodniej części Polski, na terenie województwa lubelskiego, w powiecie bialskim. To także siedziba wiejskiej gminy Międzyrzec Podlaski (Skubisz, Żuk, 2015). Miasto położone jest 30 kilometrów na południowy zachód od Białej Podlaskiej, 100 kilometrów na północ od Lublina, 135 kilometrów na południowy wschód od Warszawy. Międzyrzec Podlaski to miasto położone nad rzeką Krzną, które obecnie zamieszkuje 16 753 mieszkańców.

Potencjał turystyczny i rekreacyjny miasta i najbliższej okolicy

Miasto Międzyrzec Podlaski położone jest pośród malowniczych terenów. Dlatego też cechują je bogate walory środowiska naturalnego. W okolicy miasta zbiega się rzeka Krzna Północna, Krzna Południowa, Piszczka oraz Kanał Wieprz - Krzna. Od zachodu rozciąga się Równina Łukowska, a od wschodu Zaklęsłość Łomaska. Natomiast od południa – Równina Radzyńska (Kalinowski, Szwed, 1993).

Cennym walorem środowiska naturalnego są Międzyrzeckie Jeziorka. To zespół pięciu zbiorników wodnych, które znajdują się w południowo-wschodniej części miasta. Zbiorniki powstały poprzez eksploatację żwiru – najstarsze mają około 40 lat. Geneza ich powstania spowodowała, iż posiadają urozmaiconą linie brzegową z licznymi zatokami, wyspami oraz półwyspami. Głębokość tych akwenów jest różna. Głównym zbiornikiem jest zbiornik „Żwirownia", którego zbocza mają łagodne nachylenie i pokryte są cienką warstwą organicznych osadów. Wokoło zbiorników występują krzewy, drzewa i bory sosnowe.

Międzyrzeckie Jeziorka dzięki zagospodarowaniu sportowo-rekreacyjnemu i turystycznemu, umożliwiają uprawianie sportów wodnych tj.: żeglarstwa, pływania i windsurfingu oraz wędkowania i nurkowania. Obok głównego akwenu „Żwirowni" znajduje się stok narciarski, domki letniskowe, kort tenisowy, boiska do gry w siatkówkę i koszykówkę oraz inne urządzenia do ćwiczeń i rekreacji.

Na terenie miasta wybudowano także wiele ścieżek pieszo-rowerowych. Jedną z ważniejszych jest wybudowana w 2007 roku ścieżka komunikacyjna łącząca centrum miasta od Placu Jana Pawła II do terenów rekreacyjnych, w tym do Stanicy Żeglarskiej i terenów sąsiadujących.

Ponadto, na terenie Międzyrzeca Podlaskiego znajduje się duży węzeł hydrograficzny – wspomnianych wcześniej rzek, w pobliżu którego wybudowano ścieżki rowerowe oraz doskonałe miejsce do slipowania kajaków. Turystyczne wykorzystanie kanału i rzek, uwarunkowane jest stanem wody w rzece Bug.

W 2008 roku dodatkowo wybudowano bulwar nadrzeczny, który ciągnie się wzdłuż rzeki Krzny. Obecnie obszar ten jest sukcesywnie wykorzystywany.

Na terenie miasta, dolina rzeki Krzny jest bardzo atrakcyjna, dlatego też występują tu dogodne warunki do rozwoju turystyki kajakowej. Miejscowi przedsiębiorcy organizują spływy kajakowe, a także wycieczki krajoznawcze. Zarówno wiosną i latem, jak i wczesną jesienią organizowane są spływy kajakowe Krzną z Międzyrzeca Podlaskiego do jej ujścia do Bugu w Neplach.

Zagospodarowanie terenów leśnych i parków miejskich

Okolice Międzyrzeca Podlaskiego porośnięte są lasem iglastym i liściastym. Na terenie miasta znajduje się także park, na terenie którego mieści się pałac Potockich oraz wyznaczone alejki do spacerowania, staw i niezwykła roślinność. W okresie wiosennym i letnim można spotkać tam wiewiórki,

bażanty, gęsi i inne zwierzęta. Niegdyś w budynkach dawnego pałacu mieściły się filie szkół wyższych oraz biblioteka. Dziś zabudowa przeznaczona jest na szkołę muzyczną oraz do potrzeb kulturalnych.

W 1981 roku na terenie miasta i okolic utworzono rezerwat przyrody „Liski", który reprezentowany jest przez wiele zbiorowisk leśnych, np. bory sosnowe, grądy, łęgi. Na terenie rezerwatu występują rośliny chronione, takie jak: orlik pospolity, widłak jałowcowaty, lilia złotogłów i wiele gatunków storczyków. Przez teren rezerwatu biegnie trzykilometrowa piesza ścieżka dydaktyczna, która oznakowana jest kolorem czerwonym. Ścieżka rozpoczyna się tablicą informacyjną, która jest umiejscowiona obok pomnikowego dębu. Trasa podzielona jest na sześć przystanków dydaktycznych.

Aktywną formą spędzania czasu wolnego są także spacery po malowniczym miasteczku i jego okolicy. Otaczające rozległe doliny i łąki w okresie kwitnienia bogate są w roślinność łąkową, w które wkomponowane są zespoły roślin typu zaroślowatego (Matuszkiewicz, 2005).

W rejonie miasta i na jego terenie występuje sieć szlaków turystycznych, m.in. „Dolina Krzny", „Szlak południowy". Trasy te podzielone są na kilka odcinków. Przy każdym z nich znajduje się miejsce do odpoczynku. Władze miasta zleciły wybudowanie kilkunastu altanek, które zostały rozstawione na szlakach turystycznych. Także co kilkanaście kilometrów znajdują się tablice informacyjne, z których turyści mogą pozyskać najważniejsze informacje odnośnie fauny i flory tego terenu.

Miasto jest przyjazne rodzinom – na jego terenie znajduje się wiele placów zabaw dla dzieci i młodzieży. Miłośnicy żeglarstwa i kajakarstwa mogą skorzystać z wypożyczalni tego sprzętu.

Od kilkunastu lat na terenie miasta obserwuje się systematyczny proces zagospodarowania pod względem turystycznym i wolnoczasowym. W mieście Międzyrzec Podlaski został zrealizowany projekt, którego celem było wybudowanie stoku narciarskiego, stoku saneczkowego, placu rekreacyjnego dla dzieci, ścieżki pieszo – rowerowej. Ponadto, napływ okolicznych turystów na tereny Międzyrzeckich Jezior miał wpływ na to, że wokoło obiektu powstały parkingi, zaplecza sanitarne i ośrodki wypoczynkowe. Projekt obejmował także zapewnienie rekreacji dzieciom. Specjalnie dla nich wybudowano plac zabaw.

Dostępność do aktywnych form czasu wolnego na terenie miasta Międzyrzec Podlaski jest duża. Dzięki sukcesywnemu rozwojowi tego terenu mieszkańcy miasta i okolic mogą korzystać z różnych atrakcji i form spędzania czasu.

Możliwość wykorzystania potencjału miasta do bezpiecznej aktywności w dobie zagrożenia COVID-19

W dobie zagrożenia COVID-19 zostały nałożone obostrzenia zgodnie, z którymi należało unikać przebywania w większej grupie. Niemniej jednak, osoby preferujące aktywność fizyczną powinny wybierać ruch na świeżym powietrzu. Dla bezpieczeństwa najlepiej jest ćwiczyć indywidualnie. Podjęcie tych czynności możliwe jest w okolicy międzyrzeckich akwenów wodnych. Jest to bardzo rozległy teren, na którym może przebywać znaczna liczba osób. Pięć zbiorników wodnych usytuowanych w bliskim sąsiedztwie umożliwia indywidualne pływanie, pływanie kajakiem, czy rowerem wodnym lub jachtem. Dodatkowo można realizować spacery, biegi lub jazdę rowerem, co wpływa pozytywnie na stan zdrowia w tym na poprawę funkcjonowania psychicznego w i po okresie pandemii.

Okresowo, na czas zimy, został także otwarty stok narciarski. Jednakże, w związku z panującą sytuacją przebywać mogła na nim jednocześnie ograniczona liczba osób.

Ciekawym i często odwiedzanym miejscem w Międzyrzecu Podlaskim jest zespół parkowo-pałacowy. Tam znaczna część mieszkańców spędza niedzielne popołudnie. Bardzo często można spotkać spacerujących mieszkańców lub tych aktywnie spędzających czas wolny, np. na terenie parku wiele osób biega lub jeździ na rolkach albo uprawia nordic walking.

Niemniej jednak należy pamiętać, że w dobie COVID-19 możliwości wykorzystania potencjału miasta do bezpiecznej aktywności były ograniczane przez nałożone odgórnie obostrzenia, do których zobowiązani byli wszyscy. Pomimo trudnej sytuacji pandemicznej, na terenie Międzyrzeckich Jezior w okresie letnim dostrzec można było wiele osób.

Materiał i metoda

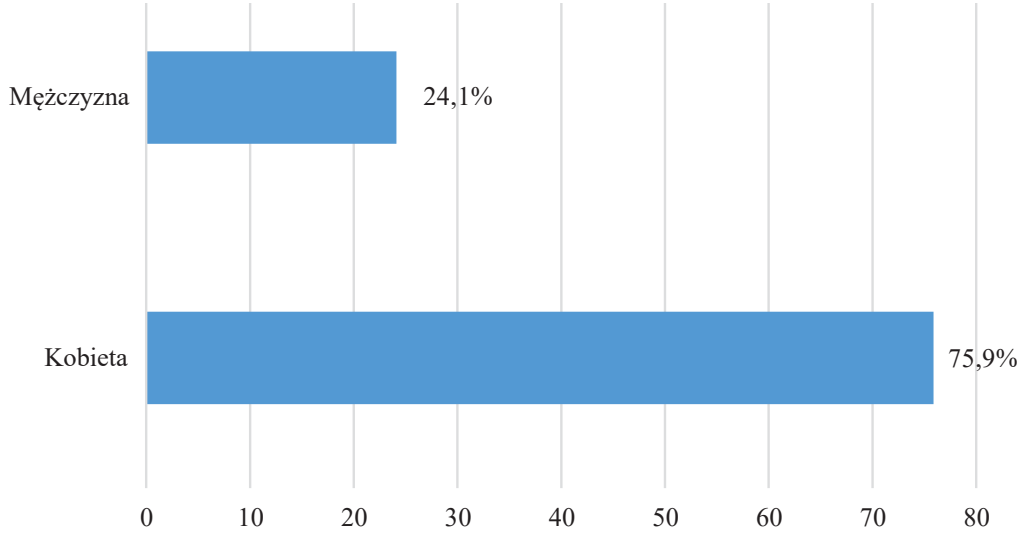
Celem badań była ocena aktywności w czasie wolnym mieszkańców miasta Międzyrzec Podlaski w dobie zagrożenia COVID-19 z uwzględnieniem ich potrzeb oraz zasad bezpieczeństwa i nałożonych przez władze państwowe i służby sanitarne obostrzeń.

W badaniu wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego, w ramach której posłużono się techniką badania ankietowego z wykorzystaniem autorskiego narzędzia, jakim był interaktywny kwestionariusz ankiety.

Badanie przeprowadzono na terenie Międzyrzeca Podlaskiego. Wzięło w nim udział 302 respondentów w różnym wieku i różnej płci. Osoby te wyraziły zgodę i chęć na wypełnienie anonimowego kwestionariusza ankiety

dotyczącej wykorzystania potencjału turystycznego i rekreacyjnego miasta Międzyrzec Podlaski w dobie zagrożenia COVID-19.

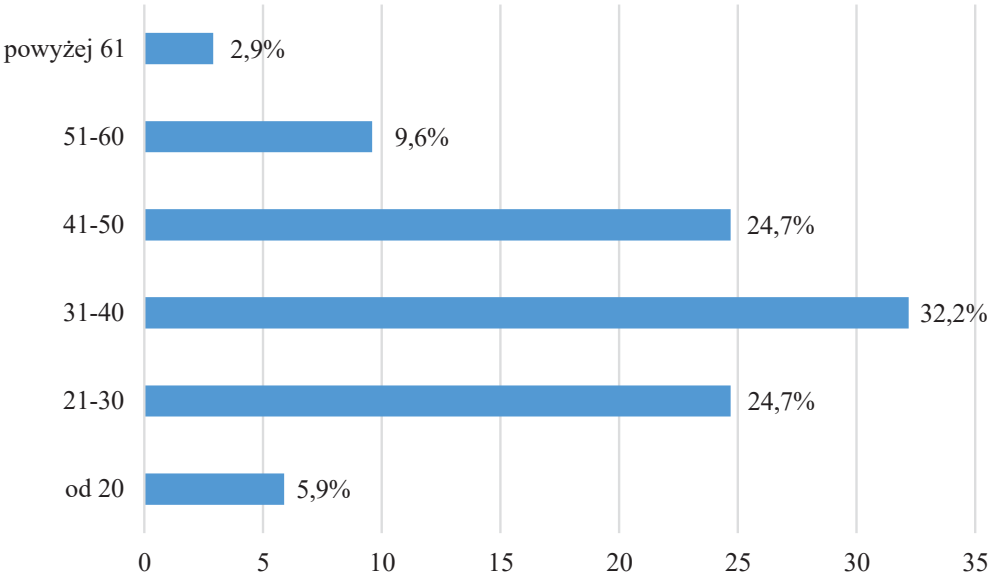
W badaniu zdecydowanie przeważały kobiety, które stanowiły 75,9%. Grupa mężczyzn stanowiła 24,1% (ryc. 1).

Rycina 1. Płeć respondentów

Źródło: opracowanie własne.

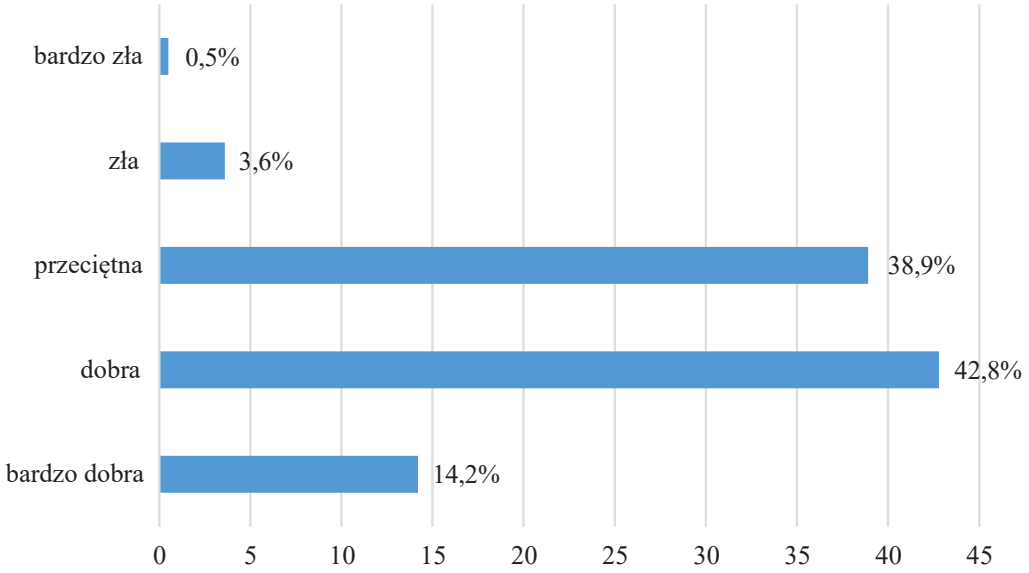
Wśród respondentów największą grupę stanowiły osoby w wieku 31-40 lat (32,2%), następnie w przedziałach wieku 21-30 lat oraz 41-50 lat (w obu przedziałach 24,7% respondentów) (ryc. 2). Nieco mniej badanych było w przedziale 51-60 lat (9,6%) oraz do 20 lat (5,9%). Najmniejszą grupą byli respondenci w wieku powyżej 61 lat (2,9%).

Rycina 2. Wiek respondentów

Źródło: opracowanie własne.

Prawie połowa (42,8%) respondentów określiła swoją sytuację materialną jako dobrą, nieco mniej (38,9%) postrzegała, że ich sytuacja była przeciętna, natomiast 14,2% badanych, że bardzo dobra. Jedynie 3,6% osób wskazało na złą sytuację materialną zaś 0,5% na bardzo złą (ryc. 3).

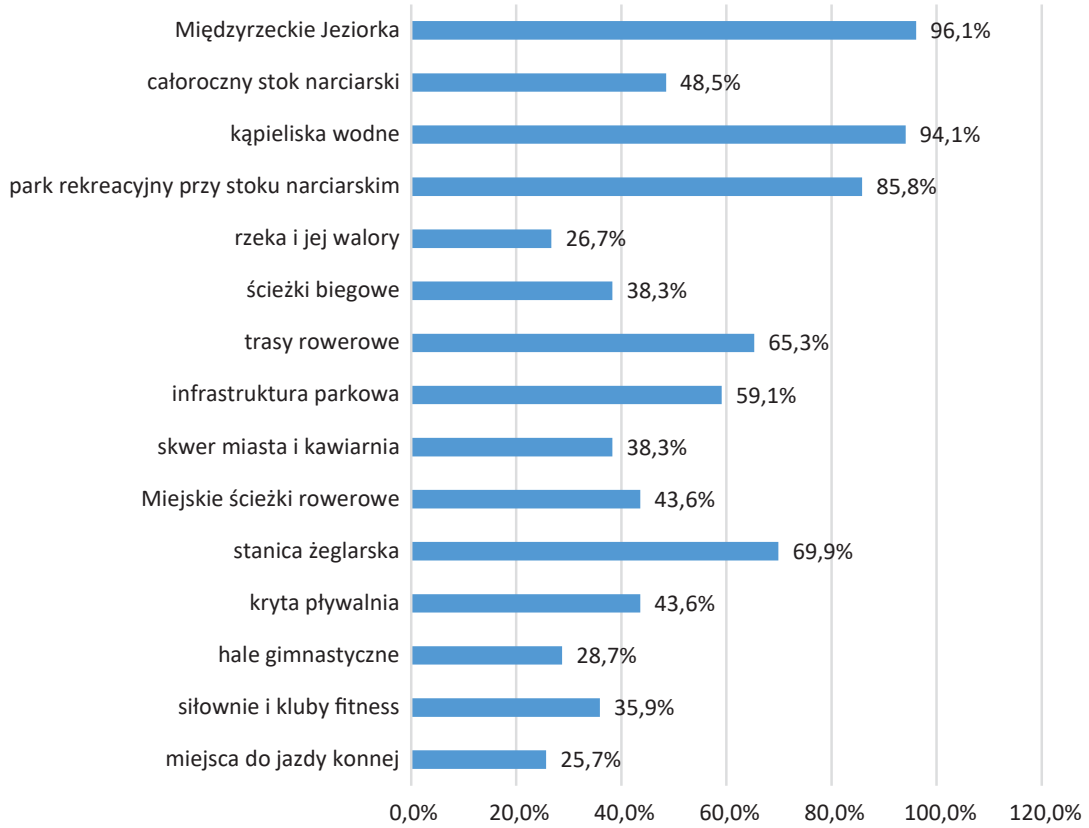
Rycina 3. Sytuacja materialna respondentów w ich ocenie

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki

Poniżej przedstawiono analizę wyników badań dotyczącą oceny atrakcyjności turystycznej badanego obszaru w opinii respondentów oraz podejmowaną przez nich aktywność w czasie wolnym w okresie określanym jako zagrożenie COVID-19.

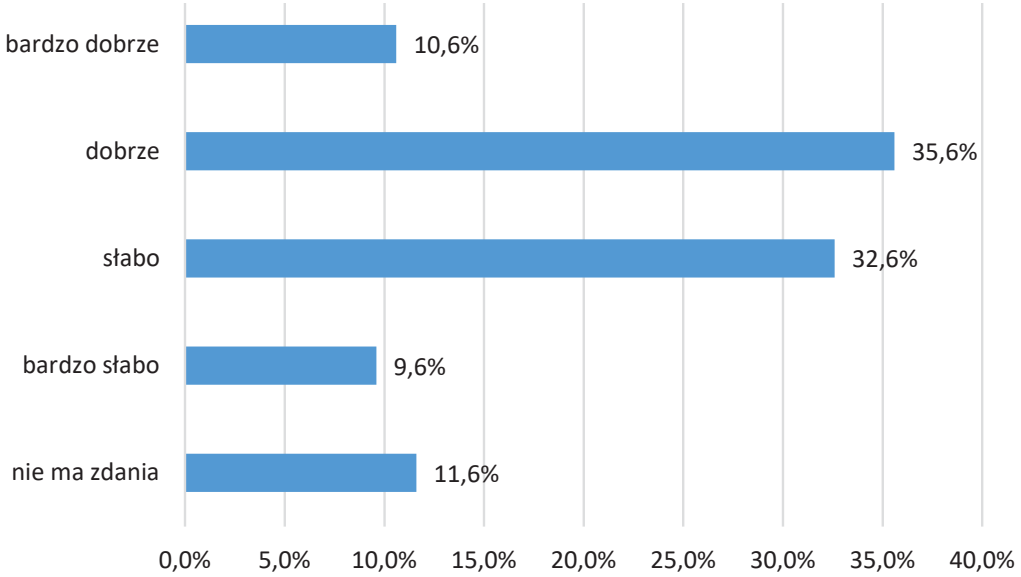
Największym zainteresowaniem oraz atrakcją w czasie wolnym (ryc. 4) cieszyły się Międzyrzeckie Jeziorka (96,1%) i kąpieliska wodne (94,1%). Duże zainteresowanie wzbudził także park rekreacyjny przy stoku narciarskim (85,8%) i stanica żeglarska (69,9%). Wielu respondentów (65,3%) zainteresowanych było trasami rowerowymi oraz infrastrukturą parkową (59,1%). Całorocznym stokiem narciarskim interesowało się 48,5% respondentów, a krytą pływalnią 43,6%. Dla części badanych atrakcją w czasie wolnym były miejskie ścieżki spacerowe (43,6%) oraz ścieżki biegowe oraz skwer miasta i znajdujące się w pobliżu kawiarnie (38,3%). Aktywnością w siłowniach i klubach fitness zainteresowanych było 35,9% respondentów. Najmniejszym zainteresowaniem respondentów w czasie wolnym (25,7%) cieszyło się miejsce do jazdy konnej, a także rzeka i jej walory (26,7%).

Rycina 4. Największe atrakcje i zainteresowanie aktywnością w czasie wolnym na terenie Międzyrzeca Podlaskiego w ocenie respondentów

Źródło: opracowanie własne.

Z badań wynika, że jedynie 35,6% respondentów uważało, że władze miasta dobrze wykorzystują środki na rozwój terenów do rekreacji i turystyki oraz na działania promocyjne miasta. Innego zdania jest aż 32,6%, którzy wykazali niezadowolenie z obecnej sytuacji oceniając słabo działania władz miasta. Do tej oceny można dołączyć 9,6% osób, które oceniają te działania bardzo słabo. Jedynie 10,6% oceniło działania władz w mieście na bardzo dobrym poziomie (ryc. 5).

Rycina 5. Ocena działań władz miasta w wykorzystaniu środków na rozwój turystyki i rekreacji oraz działań związanych z promocją miasta

Źródło: opracowanie własne.

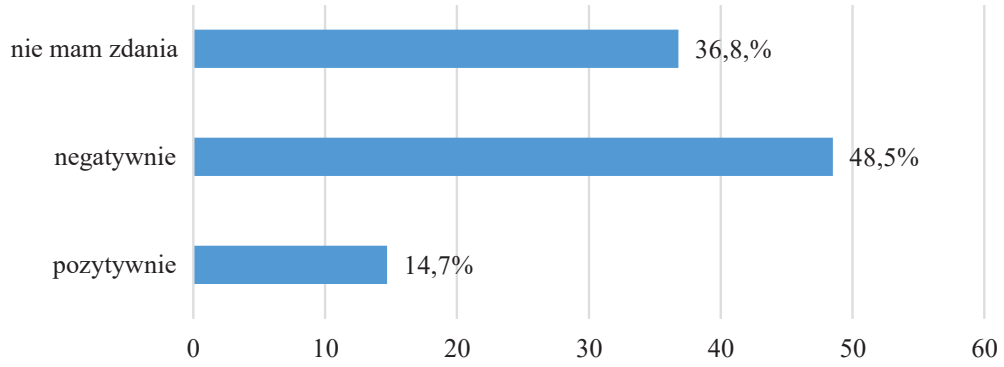
Najczęściej wybieraną formą aktywności (ryc. 6) według 96,7% osób przebywających w Międzyrzecu Podlaskim była turystyka wypoczynkowa (wędkarstwo lub plażowanie) oraz turystyka rowerowa (85,1%) i turystyka piesza (84,5%). Najmniejszym zainteresowaniem cieszyła się turystyka religijna (15,2%), turystyka poznawcza (23,1%) oraz zwiedzanie atrakcji kulturowych (24,1%)

Rycina 6. Podejmowane formy aktywności w czasie wolnym na terenie miasta

Źródło: opracowanie własne.

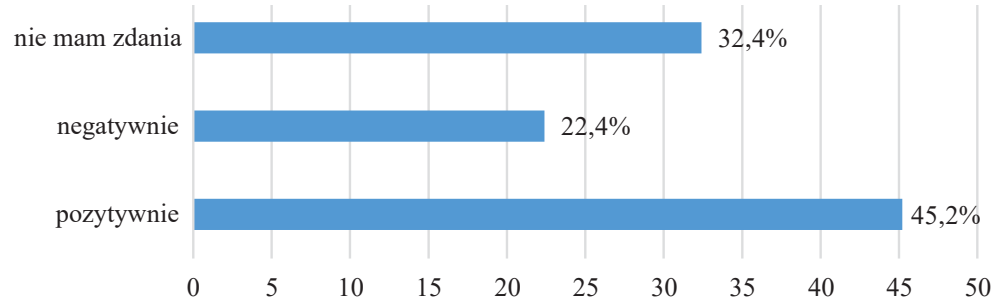
Prawie połowa badanych osób (48,5%) negatywnie oceniła możliwość uczestniczenia w aktywnych formach wykorzystania czasu wolnego na terenie Międzyrzeca Podlaskiego w czasie pandemii COVID-19. Aż 36,8% respondentów w tej kwestii nie miało zdania. Tylko 14,7% badanych pozytywnie oceniała możliwości uczestniczenia w czasie pandemii w aktywnych formach czasu wolnego (ryc. 7).

Rycina 7. Ocena uczestnictwa w aktywnych formach spędzania czasu wolnego w okresie pandemii COVID-19

Źródło: opracowanie własne.

Poziom bezpieczeństwa podczas podejmowania aktywności w czasie pandemii oceniono pozytywnie przez 45,2% respondentów. Negatywne odczucia towarzyszyły 22,4% osób. Trudności w ocenie tego stanu, posiadało 32,4% respondentów (ryc. 8).

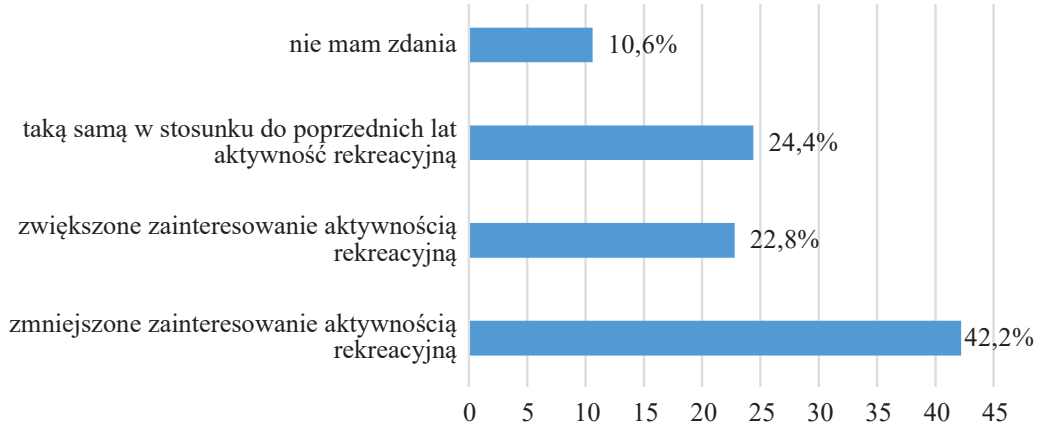

Rycina 8. Poziom własnego bezpieczeństwa podczas realizacji czasu wolnego w miejscach dostępnych na terenie miasta w czasie pandemii COVID-19 w opinii badanych

Źródło: opracowanie własne.

Podczas pandemii COVID-19, w okresie wakacyjno-urlopowym 42,2% respondentów zauważyło zmniejszone zainteresowanie aktywnością rekreacyjną. Według opinii 22,8% badanych osób, nastąpiło zwiększone zainteresowanie, natomiast 24,4% ankietowanych nie stwierdziło zmian w poziomie

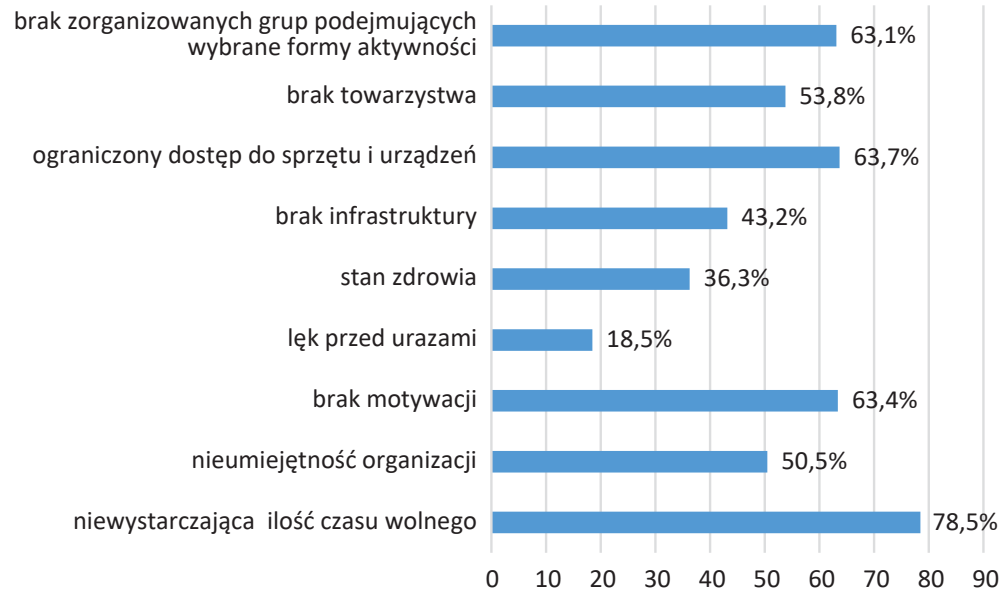
zainteresowania aktywnością rekreacyjną w stosunku do lat poprzednich (ryc. 9).

Rycina 9. Zainteresowanie aktywnością rekreacyjną w okresie wakacyjno – urlopowym podczas pandemii COVID-19 na terenie miasta

Źródło: opracowanie własne.

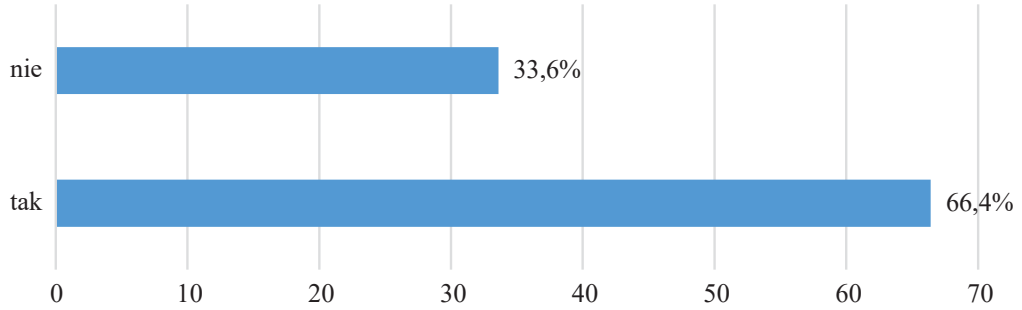
Według większości respondentów (78,5%) najczęstszymi przyczynami ograniczającymi formy spędzania czasu wolnego była niewystarczająca ilość tego czasu (ryc. 10). Osoby wskazywały również ograniczony dostęp do sprzętu i urządzeń (63,7%), brak motywacji (63,4%), czy brak zorganizowanych grup podejmujących wybrane formy aktywności (63,1%). Przyczyną wskazywaną najrzadziej był lęk przed urazami (18,5%) oraz stan zdrowia (36,3%).

Rycina 10. Wskazywane przyczyny ograniczające realizację aktywności w czasie wolnym

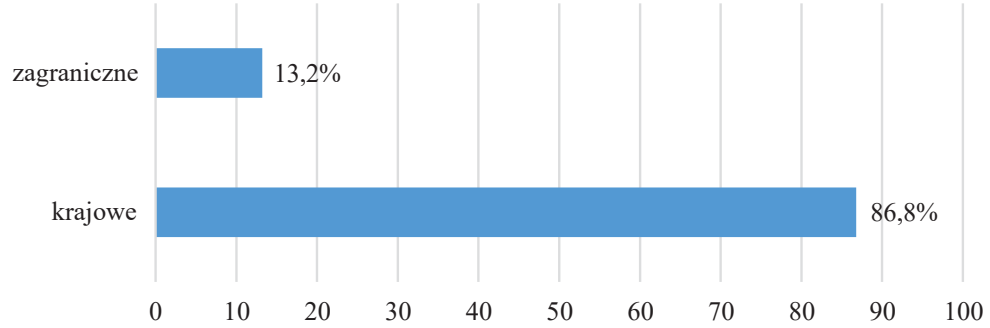
Źródło: opracowanie własne.

Analiza wyników badań wskazuje, że duży procent (66,4%) badanych w 2020 roku wyjechało przynajmniej na jeden nocleg poza swoje miejsce zamieszkania, a 33,6% respondentów takiego wyjazdu turystycznego nie odbyło (ryc. 11).

Rycina 11. Podejmowanie wyjazdów turystycznych w okresie pandemii COVID-19
Źródło: opracowanie własne.

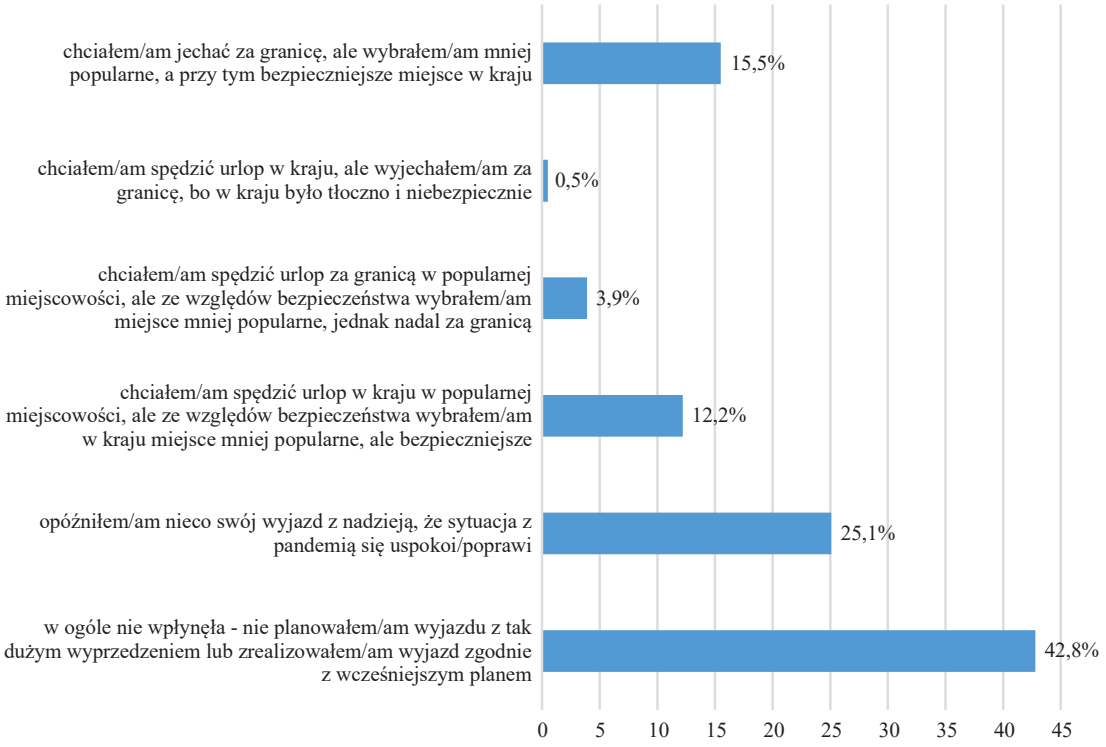
Większość badanych osób (86,8%) swoje wyjazdy turystyczne w 2020 roku odbywało na terenie kraju, a jedynie 13,2% respondentów wyjechało za granicę (ryc. 12).

Rycina 12. Rodzaj wyjazdów turystycznych odbytych w 2020 roku
Źródło: opracowanie własne.

Pandemia COVID-19 miała również wpływ na zmianę realizacji planów turystycznych w 2020 roku. Blisko połowa (42,8%) respondentów przyznała, że sytuacja panująca w tym czasie w ogóle nie wpłynęła na planowanie turystyczne i osoby te zrealizowały wyjazd zgodnie z wcześniejszym zamierzeniem. Część osób (25,1%) opóźniła nieco swój wyjazd z nadzieją, że sytuacja z pandemią się uspokoi, bądź poprawi. Nieco mniej (16,9%) respondentów chciało jechać za granicę, ale wybrało mniej popularne, a przy tym bezpieczniejsze miejsce pozostając w kraju. Jednocześnie 12,2% osób planowało spędzić urlop w kraju w popularnej miejscowości, ale ze względów bezpieczeństwa wybrało w kraju miejsce mniej popularne, ale bezpieczniejsze.

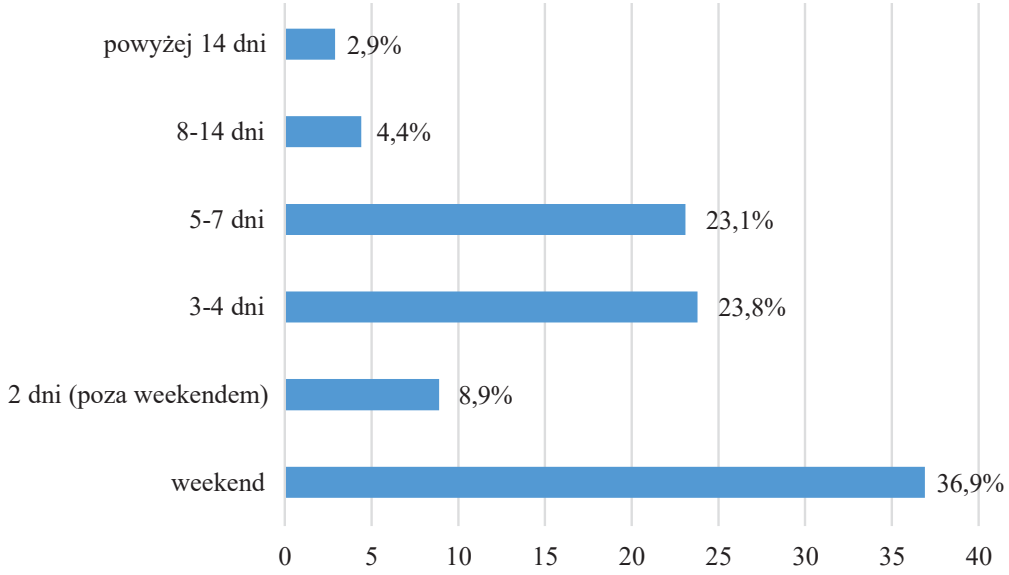
Zaledwie 3,9% badanych osób chciało spędzić urlop za granicą w popularnej miejscowości, ale ze względów bezpieczeństwa wybrało miejsce mniej popularne, jednak nadal za granicą. Jedynie 0,5% badanych osób chciało spędzić urlop w kraju, ale wyjechali za granicę, ponieważ w kraju według nich, było tłoczno i niebezpiecznie (ryc. 13).

Rycina 13. Wpływ pandemii Covid-19 na zmianę realizacji planów turystycznych respondentów w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne.

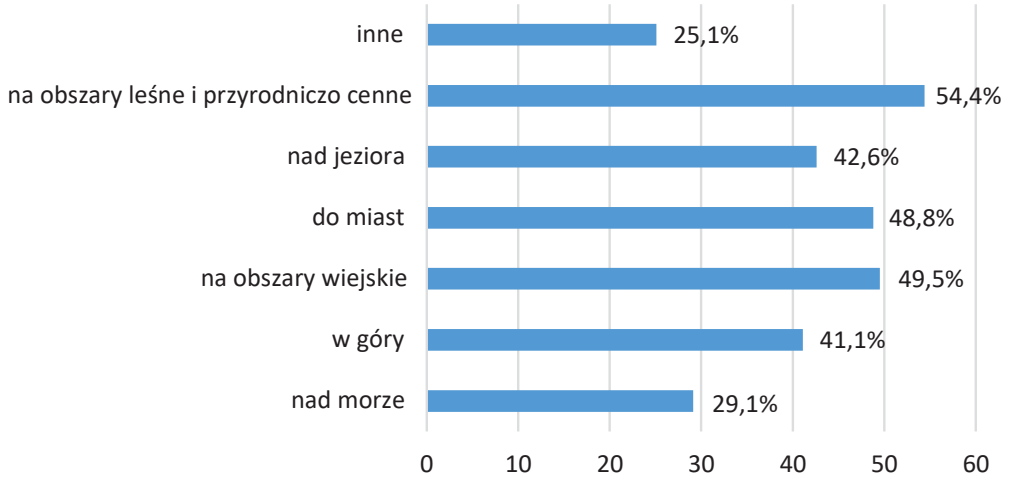
W 2020 roku dominowały weekendowe wyjazdy turystyczne (36,9%). Aż 23,8% respondentów odbyło krótkie 3-4 dniowe wyjazdy. Dłuższy pobyt 5-7 dni zadeklarowało 23,1%, a 8,9% badanych osób wyjechało na 2 dni (poza weekendem). Tylko 5,6% respondentów zdecydowało się na dłuższy 8-14 dni wyjazd turystyczny. Pozostałe 3,1% osób przebywało na wyjeździe powyżej 14 dni (ryc. 14).

Rycina 14. Długość wyjazdów turystycznych respondentów w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne.

Badani wyjeżdżali zarówno na obszary leśne i przyrodniczo cenne (54,4%), jak i na obszary wiejskie (49,53%) (ryc. 15). Część osób wyjechała do miast (48,8%). Najmniej badanych przebywało nad morzem (29,1%) oraz w innych miejscach (25,1%).

Rycina 15. Wybierane przez respondentów miejsca wyjazdów w celach turystycznych w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne.

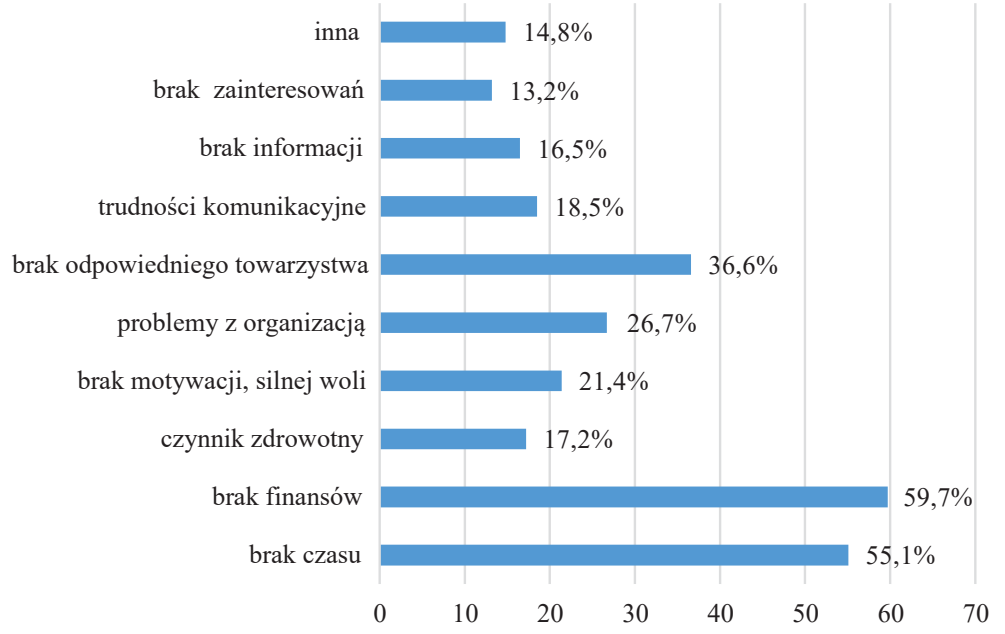
Według respondentów (ryc. 16) poczucie bezpieczeństwa poprawiała dezynfekcja sprzętów i pomieszczeń, oraz powszechnie dostępny płyn do dezynfekcji rąk (odpowiednio: 77,9% i 74,2%). Mniejsze znaczenie w tej kwestii dla badanych miało ograniczenie maksymalnej liczby turystów (64,7%) i bezwzględny wymóg noszenia maseczek (48,5%).

Rycina 16. Znaczenie działań wprowadzanych w celu poprawy bezpieczeństwa

Źródło: opracowanie własne.

Głównym powodem ograniczającym respondentom możliwość wyjazdów były finanse (59,7%) oraz brak czasu (55,1%). Brak zainteresowań u respondentów nie stanowił barier do realizacji wyjazdów zarówno zagranicznych jak i krajowych gdyż tylko 13,2% badanych uznało to za czynnik ograniczający ich (ryc. 17).

Rycina 17. Czynniki/bariery ograniczające możliwość wyjazdów zagranicznych lub krajowych

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie i wnioski

Przedstawione badania miały na celu przeprowadzenie oceny preferencji aktywności w czasie wolnym mieszkańców miasta Międzyrzec Podlaski w dobie zagrożenia COVID-19.

Z przeprowadzonych badań wynika iż:

1. Największą atrakcją turystyczną Międzyrzeca Podlaskiego i okolic stanowią zagospodarowane tereny Międzyrzeckich Jeziorek, park rekreacyjny usytuowany przy stoku narciarskim oraz stanica żeglarska. Często wymieniane były także istniejące trasy rowerowe oraz infrastruktura parkowa. Najmniejszym zainteresowaniem respondentów w czasie wolnym cieszyły się miejsce do jazdy konnej, a także rzeka i jej walory.
2. Najczęstszymi przyczynami ograniczającymi podejmowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego była niewystarczająca ilość posiadanego czasu. Osoby wskazywały również ograniczony dostęp do sprzętu i urządzeń, brak motywacji, brak zorganizowanych grup podejmujących wybrane formy aktywności.
3. W opinii respondentów władze miasta słabo wykorzystują środki na rozwój Międzyrzeca Podlaskiego i jego promocję.
4. Prawie połowa respondentów negatywnie oceniła swoje możliwość uczestniczenia w czasie pandemii w aktywnych formach czasu wolnego na terenie miasta i okolic. Jedynie co piąty badany odczuwał niski poziom bezpieczeństwa podczas aktywności w czasie pandemii. Większość uznała że przyjęte obostrzenia i procedury zapewniają bezpieczeństwo w znacznym stopniu. Czas pandemii w okresie wakacyjno – urlopowym zmniejszył również zdaniem respondentów zainteresowanie podejmowaniem aktywnością rekreacyjną.
5. Pandemia wpłynęła na aktywność turystyczną respondentów. Większość badanych osób swoje wyjazdy turystyczne w 2020 roku odbyło w kraju. Najczęściej były to wyjazdy ukierunkowane na obszary leśne i przyrodniczo cenne, jak i na obszary wiejskie. Czas wyjazdów zapewne związany z obawą o bezpieczeństwo, był w stosunku do czasu przed pandemią, zdecydowanie krótszy.

W Międzyrzecu Podlaskim od wielu lat zauważa się rozwój i pojawiające się inwestycje związane z zagospodarowaniem do realizacji czasu wolnego w tym infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną. Budowanych i rozbudowywanych jest wiele obiektów, które zapraszają turystów i miłośników przyrody oraz osoby aktywnie spędzające czas wolny na tych terenach o każdej porze roku. Ułatwiony dostęp do infrastruktury wpływa na

podejmowanie aktywnych form wykorzystania czasu wolnego na terenie miasta. W dobie zagrożenia COVID-19 zostały nałożone obostrzenia zgodnie, z którymi należało unikać przebywania w większym gronie. Niemniej jednak osoby preferujące aktywność fizyczną wybierały ruch na świeżym powietrzu. Podjęcie tych czynności możliwe było w okolicy Międzyrzeckich Jezior, zespołu parkowo-pałacowych i terenach leśnych, na których mogła przebywać jednocześnie znaczna liczba osób.

Literatura:

1. Lemanowicz, M., Krzyżanowska, K. (2021). *Turystyka i rekreacja jako źródło wartości dla klienta.* Warszawa: Wydawnictwo SGGW.
2. Kaczmarek, J., Stasiak, A., Włodarczyk, B. (2002). *Produkt turystyczny, albo jak organizować poznawanie świata*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
3. Kalinowski, S., Szwed, J. (1993). *Międzyrzec Podlaski i okolice.* Lublin: Wojewódzki Ośrodek Informacji Turystycznej.
4. Kowalczyk, A., Derek, M. (2010). *Zagospodarowanie turystyczne.* Warszawa: PWN.
5. Kowalska, K., Niezgoda, A. (2020). COVID-19 as tourist activity inhibitor – example of holiday plans of Poles. *Studia Periegetica, 4*(20), s. 9-24.
6. Matuszkiewicz, W. (2005). *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski.* Warszawa: PWN.
7. Meyer, B. (2010). Aktywność samorządu lokalnego jako element potencjału turystycznego na przykładzie wybranych gmin województwa zachodniopomorskiego. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, *52*, s. 23-32.
8. Panasiuk, A. (2010). Rola informacji turystycznej w kształtowaniu potencjału turystycznego na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Ekonomiczne Problemy Usług, 53*, s. 227-238.
9. Polyzos, S., Samitas, A., Spyridou, A. E. (2020). Tourism demand and the COVID-19 pandemic: an LSTM approach. *Tourism Recreation Research*, *46*(2), s. 175-187. https://doi.org/10.1080/02508281.2020.1777053
10. Siuki, H.S., Kowalczyk, A. (2012). Criteria of Selection by Potential Tourists of Destinations of Geotourism Value (Based on the Example of the Region of Khorasan, Iran). *Problems of Tourism and Recreation*, s. 41-57.

11. Skubisz, E., Żuk, E. (2015). *Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Międzyrzec Podlaski*. Załącznik do uchwały nr XIV/119/16 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski 2015.
12. Widomski, M. (2020). *Turystyka krajowa a pandemia.* Poszerzamy Horyzonty, Tom XXI, Cz. I. s.771-779. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
13. Zawadka, J., Jęczmyk, A., Uglis, J., Wojcieszak-Zbierska, M. (2021). *Plany turystyczne mieszkańców miast w dobie pandemii COVID-19. W*: M. Makowska-Iskierka, J. Wojciechowska (red.), *Warsztaty z Geografii Turyzmu, T.11*. (s. 13-34). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.